

Motion till riksdagen 2021/22:3711

av **Niklas Karlsson m.fl. (S)**

Förbud mot vinster i välfärden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att skattepengar avsedda för välfärd ska gå till välfärd, inte privata vinster, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att utvärdera och hitta alternativ till de marknads- och valmodeller som blivit norm inom offentlig sektor och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

En av samhällets största utmaningar är att återupprätta medborgares tro och respekt för politiken. Utvecklingen de senaste decennierna har varit den motsatta, politiken har tappat kraft då det politiska hantverket till viss del abdikerat från ansvar. Politiken har i denna process lämnat över ett allt större ansvar till marknader att lösa samhällliga problem, så också inom välfärdspolitik. Istället för att vara en fredad zon från marknadsmekanismer, där demokratiska, jämlika och humanistiska värden skulle värnas istället för ekonomiska, har marknadsprinciper blivit alltmer dominerande i välfärdssektorn.

Medborgaren har blivit alltmer lik en kund när den sätts att välja bland en uppsjö av utförare. Har du otur att välja fel skola eller vårdcentral, eller har föräldrar eller släktingar som inte klarar av att välja eller inte ens bryr sig, då faller oturslotten på dig själv. Valfriheten har på så vis privatiserat och minskat friheten; jag väljer för mig, du för dig och om du väljer fel är det din ensak. Men skola, vård och omsorg skiljer sig från andra dagligvaror och produkter i och med att de inte är marknadsprodukter utan medborgerliga rättigheter och fundamentala samhällsnyttor som varken samhället eller individen har råd att spela roulette om.

Ett ytterligare steg på vägen mot en marknadsbaserad välfärd togs när man släppte in aktiebolag som drivs av kravet att ge sina ägare ekonomisk avkastning. Riskkapitalbolag tjänar idag stora pengar i svenska skattefinansierade välfärdsverksamheter. Inget

land i Europa kan egentligen jämföras med det system som på senare år byggts upp i Sverige där upphandlare av välfärdsverksamheter efter en upphandling ges en bestämd summa pengar för att genomföra verksamheten. Riskkapitalbolagen kan i detta system inte öka sin vinst genom att expandera (som företag i regel gör på andra marknader) eller att kräva mer pengar från kommunerna eller landstingen, de kan bara öka sin vinst genom tryck inåt, dvs kvalitetssänkningar.

Koncentrationen av ägandet inom välfärdsverksamheterna är också mycket stor. Förhoppningarna som fanns om att privatiseringarna och avregleringarna skulle öppna upp för små föräldrakooperativ och dylikt realiserades aldrig. Välfärden har istället blivit en mycket lukrativ marknad för företag.

Slutliga steget på vägen mot en marknadsbaserad välfärd är att också finansieringen privatiseras. De företag som utför välfärdstjänster på uppdrag av kommuner och landsting säljer ofta också tilläggstjänster. Det ligger därför i deras egenintresse att basutbudet blir så litet som möjligt och att så många som möjligt ser sig nödgade att komplettera med privata lösningar. En sådan utveckling ger medborgarna en allt ostadigare grund att stå på. Syftet är tydligt, man vill göra den offentliga välfärden så dålig att alla andra alternativ ter sig bättre. Många av dem kommer inte att ha råd med de privata lösningar som krävs om man ska få mer än det absolut nödvändiga.

Därför vill vi verka och värna för en demokratiskt styrd välfärdssektor där människors behov står i centrum. Regeringen måste också kritiskt granska de avregleringar, bolagiseringar, utförsäljningar och privatiseringar som skett av annan samhällsnyttig verksamhet som kommunikationer, energiförsörjning och apotek.

För en vidgad och fördjupad demokrati krävs en sammanhållen strategi för hur även dessa verksamheter ska organiseras framöver.

Niklas Karlsson (S)

Anna Wallentheim (S)

Elin Gustafsson (S)

Jamal El-Haj (S)

Ola Möller (S)

Rikard Larsson (S)

Annelie Karlsson (S)

Hillevi Larsson (S)

Marianne Fundahn (S)

Per-Arne Håkansson (S)

Yasmine Bladelius (S)